

Tampereen kaupungin kotouttamisohjelma 2010 – 2020

Tampere virtaa: Sujuvan kotouttamisen vastuullinen kaupunki

Hyväksytty kaupunginhallituksessa 7.12.2010

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	2
2	KOTOUTTAMISOHJELMAN LINJAUKSET	4
2.1	LAKI MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISESTA	4
2.2	KAUPUNKISTRATEGIAN STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT JA TEHOKAS KOTOUTTAMINEN	5
2.3	KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT TAMPEREELLA	6
2.4	TAMPEREEN KOTOUTTAMISTYÖN TAVOITTEET 2010-2020	7
3	KOTOUTTAMINEN KAUPUNGIN PALVELUNA	9
3.1	LASTEN JA NUORTEN KASVUN TUKEMINEN	9
3.2	SIVISTYKSEN JA ELÄMÄNLAADUN EDISTÄMINEN.....	11
3.3	TERVEYDEN JA TOIMINTAKYVYN EDISTÄMINEN.....	12
3.4	OSAAMISEN JA ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN	13
3.5	IKÄIHMISTEN HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN.....	14
3.6	POIKKIHALLINNOLLINEN KOTOUTTAMISTYÖ.....	15
	LIITE 1: KOTOUTTAMISEN POLKU TULOKKAAN NÄKÖKULMASTA.....	17
	LIITE 2: MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN OHJAUKSEN POLKU.....	18
	LIITE 3: EUROCIITIESIN INTEGRATING CITIES –PERUSKIRJA.....	19

1 Johdanto

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista.

Pormestari päätti 14.5.2009 kotouttamisohjelman uudistamisesta ja että se nimitetään tilaajan palvelustrategioihin ja palvelusopimukseen. Päätöksessään asetti myös työryhmän uudistustyöhön. Työryhmän puheenjohtajana toimi tilaajapäällikkö Tuula Martikainen 31.7.2010 asti sekä hänen seuraajanaan vt. tilaajapäällikkö Lauri Savisaari 1.8.2010 alkaen.

Työryhmän jäsenet:

Aleksovski Atanas	Toisen asteen koulutus
Hashi Abdulkadir	Maahanmuuttajaneuvoston pj, työllisyydenhoidon palveluyksikkö
Kujala Kirsti	Hyvinvointipalvelut/sosiaalihuollon erityispalvelut
Lehtinen Jarmo	Kaupunkikehitysryhmä, asuntotoimi
Närhi Maritta	Tilaajaryhmä, terveys ja toimintakyky
Salmelin Aila	Tilaajaryhmä, lapset ja nuoret
Tolonen Virpi	Alueellisen maahanmuuton kehittämishanke

Ulkopuolisiksi asiantuntijoiksi kutsuttiin:

Seppä Arja	Tampereen työ- ja elinkeinotoimisto
Taskinen Anja	Tampereen kauppakamari

Työryhmän sihteereinä ovat toimineet maahanmuuttajatyön pääkoordinaattori Marja Nyrhinen sekä johdon sihteeri Katri Naulo.

Työryhmä kokoontui kaikkiaan vuosien 2009 ja 2010 aikana kuusi kertaa. Työryhmä esitti kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi kotouttamisohjelman linjat vuoteen 2020. Ryhmä käytti esityksen pohjana maahanmuuttajaneuvoston keväällä 2009 valmistelemaa asiakirjaa. Asiakirjaa on myös muokattu lautakierroksen jälkeen ja pormestarin nimeämän työryhmän jäsenten kommenttien pohjalta.

Tampereen kaupungin strateginen johtamisjärjestelmä koostuu kaupunkistrategiasta, henkilöstöohjelmasta, talousarviosta ja suunnitelmasta, palvelustrategioista ja tilaajan vuosisuunnitelmista, tuotantostrategioista ja tuottajan vuosisuunnitelmista sekä tilaajan ja tuottajan välisistä palvelusopimuksista. Erillishojelmista annetun konsernihallinnon ohjeen mukaisesti kotouttamisohjelmaa toteutetaan pääosin strategisen johtamisjärjestelmän asiakirjojen kautta. Kotouttamisohjelmaa toteuttavat toiminnalliset tavoitteet määritellään pääasiassa lautakuntien vuosittain hyväksymissä palvelustrategioissa ja palvelusopimuksissa.

Tilaajaryhmä vastaa palvelujen järjestämisestä, tilaamisen valmistelusta ja suunnittelusta, tilaamiseen liittyvistä tuki- ja kehittämisprosesseista sekä lautakuntien ja niiden jaostojen toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta sekä viranomaistoiminnan järjestämisestä.

Vuosittain koottavaa koostetta kotouttamisen toteuttamisesta käsitellään maahanmuuttajaneuvostossa, lautakunnissa ja johtoryhmissä. Kotouttamisohjelman toteuttamisesta raportoidaan kerran valtuustokaudessa kaupunginhallitukselle.

2 Kotouttamisohjelman linjaukset

2.1 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta määrittelee kotoutumisen maahanmuuttajan yksilölliseksi kehitykseksi, jossa hän pyrkii osallistumaan työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen.

Kotouttamisella tarkoitetaan laissa myös viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Kotouttamislain mukaan kotouttamista tukevien ja edistävien toimenpiteiden ja palvelujen piiriin voi kuulua Suomeen muuttanut henkilö, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja sitä kautta kotouttamistoimenpiteisiin on maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

Alle 18-vuotiaalle maahanmuuttajalle, jolla ei ole oikeutta kotoutumissuunnitelmaan, on lain mukaan tarjottava suunnitelman laatimista, jos hän itse tai hänen vanhempansa sitä pyytävät tai kunnan viranomaiset katsovat hänen hyötyvän kotoutumissuunnitelmassa sovittavista palveluista ja toimenpiteistä.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Edellä mainittua aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon tai perusopetuksen oppimäärän hankkimista varten tai muusta perustellusta syystä. Tämän lisäksi oikeutta suunnitelmaan pidentää aika, jolloin maahanmuuttajalla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen.

Kotouttamissuunnitelman laatimisen ulkopuolelle jäävät sellaiset maahanmuuttajat, jotka eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi eivätkä ole kunnallisen toimeentulotuen piirissä (esim. avioliiton kautta tulleet puoliset tai riittävää eläkettä toisesta maasta saavat Suomeen palaavat henkilöt). Kaupungin palvelujen näkökulmasta palvelujen saajia ei kuitenkaan erotella työvoimahallinnon asiakkuuden tai toimeentulotuen perusteella. Tästä johtuen on tarkoituksenmukaista, että ko. maahanmuuttajat voivat halutessaan saada kotoutumista edistäviä palveluita, kuten suomen kielen ja kulttuurin opetusta.

Kotouttamisohjelma

Laki määrittelee kunnan velvollisuudeksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma, joka sisältää suunnitelman kotouttamista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista sekä

maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Ohjelmaan tulee sisällyttää myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta.

2.2 Kaupunkistrategian strategiset päämäärät ja tehokas kotouttaminen

Tampereen visio on olla sujuvan elämän suuri kaupunki, vastuullisesti kehityksen kärjessä.

Strategiset päämäärät täsmentävät visiota ja kertovat tulevaisuuden suhteen tehdyistä valinnoista. Ne ilmaisevat, millainen Tampere on vuonna 2020, kun strategia on toteutunut. Visio ja strategiset päämäärät kertovat yhdessä strategian olennaisen sisällön.

Kaupunkistrategia pähkinänkuoressa

TOIMINTAPERIAATTEET			
Hyvä palvelu	Yhdessä tekeminen	Vastuullisuus	Aloitteellisuus
STRATEGIAN NIMI JA VISIO 2020			
<p>TAMPERE VIRTAA</p> <p>SUJUVAN ELÄMÄN SUURI KAUPUNKI</p> <p>VASTUULLISESTI KEHITYKSEN KÄRJESSÄ</p>			
STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT 2020	Kuntalainen ja hyvinvointi Painopiste ennaltaehkäisyssä ja asiakaslähtöisyydessä sekä toimintakyvyn, yhteisöllisyyden ja moniarvoisuuden vahvistamisessa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntalaisten hyvinvointi on parantunut 2. Asiakaslähtöiset palvelut toimivat laadukkaasti ja ovat tasapuolisesti kuntalaisten saatavilla 3. Yhä useammalla kuntalaisella on mahdollisuus asua kotona tai kodinomaisessa ympäristössä 4. Kuntalaiset osallistuvat aktiivisesti kaupungin kehittämiseen ja omaehtoinen ja yhteisöllinen toiminta on lisääntynyt 	
	Elinvoima ja kilpailukyky Painopiste vetovoiman vahvistamisessa, kansainvälisyydessä ja jatkuvassa uusiutumisessa	<ol style="list-style-type: none"> 5. Tampere on vetovoimainen kansainvälinen yritysympäristö ja kulttuurikaupunki 6. Tampere on korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen keskittymä 7. Kaupunkiseutua rakennetaan kokonaisuutena yhdessä naapurikuntien kanssa 	

	Kaupunkirakenne ja ympäristö Painopiste eheässä kaupunkirakenteessa ja ilmastomuutoksen hillitsemisessä	8. Kaupunkirakenne on ehyt ja tiivis ja keskusta on elävä 9. Joukkoliikenne on sujuvin vaihtoehto 10. Elinympäristöt ovat laadukkaita ja monimuotoisia 11. Energiankäyttö on tehokasta ja uusiutuvien energialähteiden osuus on kasvanut
	Sisäinen toiminta ja johtaminen Painopiste hyvässä johtamisessa, tuottavuuden lisäämisessä ja vakaassa taloudessa	12. Kaupunkia johdetaan konsernin kokonaisedun näkökulmasta

Valtuustokauden tavoitteet kertovat, miten strategisten päämäärien toteuttamisessa edetään valtuustokauden 2009 – 2012 loppuun mennessä. Nämä tavoitteet määrittelevät myös sen, millaisia asioita valtuusto seuraa tarkemmin oman toimikautensa aikana.

Asiakaslähtöisten palvelujen osalta valtuustokauden tavoitteeksi on määritelty palvelujen vastaaminen kuntalaisten kulttuuritaustojen moninaisuuteen. Vuoden 2010 tavoitetasoksi valtuusto on nimennyt seuraavat:

- Kotouttamisohjelma on laadittu ja sen toteuttaminen on aloitettu
- Monikulttuurisuuden huomioon ottavia uusia käytäntöjä on toteutettu
- Yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu ja sen toteuttaminen on aloitettu

Kaupunkistrategiassa asetetut tavoitteet konkretisoidaan lautakuntien palvelustrategioissa ja sitä kautta vuosisuunnitelmissa ja tilaajan ja tuottajan palvelusopimuksissa

Kotouttamisohjelman toteutustilanteesta raportoidaan kaupunkistrategian seurannan yhteydessä. Ohjelmaa päivitetään kaupunkistrategian päivitysaikataulun mukaisesti.

2.3 Kotouttamistyön lähtökohdat Tampereella

Kaupunki tarjoaa yhdenvertaisia palveluja ja osallistumisen mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille. Kotouttamisvaiheessa oleva kuntalainen tarvitsee tehostettua opastusta tai neuvontaa normaalielämänsä järjestämiseen uudessa ympäristössä. Kotouttamiseen liittyvä ohjaus edellyttää osittain erillisiä palveluita, kuten tulkkauspalveluita. Lähtökohtana kuitenkin on, että maahanmuuttajille järjestetään erillispalveluita ainoastaan silloin kun se on tarkoituksenmukaista tai edellyttää erityisosaamista. Uuden tamperelaisen perehdyttämisessä tärkeä rooli on myös tulokkaalla itsellään. Lähtökohtana tasavertaiseen osallistuvaan kuntalaisuuteen on tulokkaan omien toimintaedellytysten turvaaminen.

Kaupungin peruspalveluissa toimiva henkilökunta on avainasemassa ja heidän osaamistaan ja tietotaitoaan eri kulttuuritaustojen mahdollisista vaikutuksista palvelutilanteisiin tulee jatkossakin vahvistaa.

Kotouttamistyön tavoitteena on myös tamperelaisien tutustuttaminen toisiinsa siten, että kuntalaiset toimivat yhteisen tamperelaisuuden hengessä etnisestä

taustastaan riippumatta omaa taustakulttuuriaan arvostaen. Kaikkiin kaupunkilaisiin kohdistuvan kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on kotiseutuhengen nostaminen ja kaikkien tamperelaisten yhdistäminen yhteen hiileen puhaltamiseksi.

Maahanmuutto tuo kuntaan myös muita kuin itse tulijoihin liittyviä kotouttamispalveluita. Tällaisia palveluja ovat muun muassa eri kulttuurien moninaisuutta esittelevät ja tukevat palvelut, kuten järjestöjen itsensä järjestämät maahanmuuttajille suunnatut perehdytykset suomalaisiin juhlapäiväperinteisiin ja suomalaiseen kulttuuriin. Tällaiset suomalaisen kulttuuriin perehtymiset kiinnostavat myös muita kuin Tampereelle vasta muuttaneita.

Työperusteinen maahanmuutto kasvaa yhä merkittävämmäksi useilla aloilla. Erimittaisin työ sopimuksin töihin tai opiskelijoiksi paikkakunnalle tulevat tarvitsevat tehostettua neuvontaa, opastusta ja ohjausta kaupungin peruspalvelujen käyttöön sekä suomen kielen koulutusmahdollisuuksia. Tässä työssä käytetään tukena sähköistä verkkopalveluja, kuten kaupungin omia nettisivuja tai Infopankkia (www.infopankki.fi).

2.4 Tampereen kotouttamistyön tavoitteet 2010-2020

Tampereen tavoitteena on ”Tampere virtaa” –kaupunkistrategiansa mukaisesti olla vuonna 2020 sujuvan elämän suuri kaupunki ja vastuullisesti kehityksen kärjessä. Kotouttamisen osalta tavoitteena on tehdä Tampereesta sujuvan kotouttamisen vastuullinen kaupunki

Tampere on ollut mukana maahanmuuton kotouttamiskäytäntöjä kehittävässä EU:n INTI-Cities -hankkeessa, jossa on määritelty neljä hyvän kotouttavan kaupungin ominaisuutta. Näistä on johdettu Tampereen näkökulmasta kotouttamistyön tavoitteet, jotka tulee huomioida palvelustrategioita, tilaajan ja tuottajan palvelusopimuksia ja tuotantostrategioita laadittaessa.

- I. **Hyvä kotouttava Tampere toimii kaupungin johdon määrätietoisella tuella tehokkaiden kotouttamistoimien ja monikulttuurisuuden edistämiseksi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi**
  - Kaupunki korostaa maahanmuuttajien positiivista vaikutusta kaupunkiin ja sen kehitykseen sekä sitoutuu toimimaan osaltaan aktiivisen kotoutumisen tukemiseksi.
  - Kaupunki arvostaa kolmannen sektorin eri toimijoiden työtä kotouttamisessa.
  - Tampere huolehtii siitä, että erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen toimenpiteisiin taataan riittävät resurssit. Tehokkaalla alkuvaiheen vastaanotolla ehkäistään syrjäytymistä, taataan kaupungin myönteinen yhteisöllinen kehitys ja positiivinen tamperelainen ilmapiiri.
  - Tampereen kaupungin johto sitoutuu julkisesti rasismin vastaiseen työhön.
  - Kaupunki arvioi säännöllisesti kotouttamistoimenpiteidensä tuloksia ja kehittää edelleen niiden pohjalta kotouttamistoimia.

- II. **Hyvä kotouttava Tampere lisää kaikkien kansalaisten, myös maahanmuuttajien osaamista ja mahdollisuuksia, jotta he pystyvät tekemään tietoon pe-**

rustuvia valintoja oman elämänsä järjestämiseksi koko kaupungin kannalta kehittävästi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi

- Kaupunki vahvistaa oman henkilöstönsä etnistä monimuotoisuutta ja takaa maahanmuuttajataustaisille kuntalaisille työpaikkoja. Muiden suurten eurooppalaisten kaupunkien tavoin Tampereen tavoitteena on, että kaupungin palveluksessa olevien maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden osuus vastaa väestöryhmän osuutta kuntalaisista.
- Kaupungin johto osoittaa tukensa maahanmuuttajien palveluiden yhdenvertaisuudelle muun muassa asettamalla maahanmuuttajaneuvoston
- Maahanmuuttajaneuvoston jäsenet osallistuvat aktiivisesti maahanmuuttajaneuvoston toimintaan ja kokouksiin.
- Erikielisten neuvontapalvelujen tarjoaminen vakiinnutetaan osaksi kaupungin neuvontapalveluja. Kokonaisvaltainen omakielinen palveluohjaus ja opastus normaalipalvelujen käyttöön tukee kotoutumista ja säästää tulevaisuudessa tarvittavia resursseja.
- Kaupunki järjestää tiivistä, intensiivistä ensivaiheen ohjausta ja perehdyttämistä maahanmuuttajille, mikä on vaikuttavuudeltaan osoittautunut parhaaksi kotoutumisen välineeksi.
- Kaupungin palveluista on tarjolla erikielisiä esitteitä sekä sähköistä tietomateriaalia esimerkiksi infopankin kautta.
- Kotoutettavilta kaupunkilaisilta kerätään säännöllisesti palautetta kotouttamistoiminnan onnistumisesta ja arviointia käytetään hyväksi toimia kehitettäessä.

III. Hyvä kotouttava Tampere toimii asiakaslähtöisesti niin, että eri hallinnonalojen yhteistyö on sujuvaa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi

- Eri hallinnonalojen kotouttamisyhteistyön kehittämiseksi ja sujumiseksi järjestetään säännöllisiä eri tehtävissä maahanmuuttajatyössä toimivien työntekijöiden tapaamisia ja kokouksia.
- Eri yksiköiden päälliköt antavat kotouttamisen ja maahanmuuttajatyön yhteistyön suunnittelu- ja kehittämistyöhön riittävät ajalliset resurssit.
- Maahanmuuttajatyössä toimivien säännölliset tapaamiset tekevät ehdotuksia kotouttamistoimien järjestelyistä ja tehostamisesta.
- Haetaan kotouttamiseen eri hallinnonalojen yhteistyötä, mikä tuo samalla toimiin kustannustehokkuutta.

IV. Hyvä kotouttava Tampere toimii aktiivisen kumppanuuden periaatteen mukaisesti. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi

- Kaupunki toimii yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden, paikallisten oppilaitosten sekä kaupunkiseudun ja muiden maakunnan kuntien kanssa.
- Kaupunki arvostaa sidosryhmiensä osaamista ja yhteistyön tuloksena syntyvää tietoa, taitoa ja kokemusta.
- Kaupunki tukee kolmannen sektorin toimijoita, kuten maahanmuuttajajärjestöjä, kotouttavien palvelujensa tuotteistamisessa.
- Kaupunki pyrkii pitkäaikaisiin kumppanuussopimuksiin kotouttavien palvelujen tilaamisessa.

- Tuotteistamisen ohjaamisen ja kumppanuussopimuksien ohella kaupunki jatkaa edelleen normaalin kansalaisjärjestötoiminnan tukemista.

3 Kotouttaminen kaupungin palveluna

Valtaosa kotouttavista toimista järjestetään osana kaupungin eri palveluprosesseja. Tilaajaryhmä vastaa palvelujen järjestämisestä, tilaamisen valmistelusta ja suunnittelusta, tilaamiseen liittyvistä tuki- ja kehittämisprosesseista sekä lautakuntien ja niiden jaostojen toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta sekä viranomaistoiminnan järjestämisestä.

Tilaajan kannalta maahanmuuttajatyö voidaan jakaa osin eri palveluprosessien tehtäviksi. Osa tehtävistä on poikkihallinnollista ja/tai koskee koko kaupunkia ja sen kaikkea palvelutoimintaa.

Alla on kuvattu kotouttamistoimia kaupungin eri palveluissa. Liitteessä 1 on kuvattu kotouttamisen polut tulokkaan näkökulmasta.

3.1 Lasten ja nuorten kasvun tukeminen

Lasten ja nuorten palvelujen ydinprosessin kuuluvat seuraavat palvelukokonaisuudet: varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, neuvola- ja terveydenhuolto-palvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut.

Lasten ja nuorten ydinprosessin tavoitteena on luoda tamperelaisille lapsille ja nuorille optimaaliset kasvun ja kehityksen edellytykset, taata terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävät ja turvaavat palvelut sekä kannustaa lapsia ja nuoria aktiiviseen ja monipuoliseen harrastus- ja vapaa-aikatoimintaan.

Lasten ja nuorten palvelut ovat pääosin lakisääteisiä peruspalveluja ja viranomaistoimintaa, joita kunta on veloitettu järjestämään. Palvelut tuotetaan jatkossakin pääsääntöisesti kaupungin omana tuotantona. Ulkopuolisilla palveluilla täydennetään omaa tuotantoa ja monipuolistetaan palvelutarjontaa.

Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa erityisesti lasten ja nuorten vapaa-ajan palveluiden järjestämisessä on tiivistä. Myös ns. nivelvaiheiden (esim. siirtymisen kouluasteelta toiselle) turvalliseen ylittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Maahanmuuttajaoppilaan ohjauksen polku on kuvattu liitteessä 2.

Kotouttaminen varhaiskasvatuksessa

Alle kouluikäisten maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään lähipalveluna, yhdessä vanhempien kanssa suunnitellen. Lapsi on lapsiryhmän jäsen ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan. Lapsen tullessa päivähoitoon ja uuteen kieliympäristöön, hänen kotoutumistaan tuetaan pienentämällä päivähoidon ryhmäkokoja korkeintaan puolen vuoden ajaksi. Tarvittaessa lapselle järjestetään oman äidinkielen arviointi sekä oman äidinkielen kuntouttava jakso. Päivähoito tukee koko perheen kotoutumista opastamalla kunnan palveluihin ja suomalaiseen kulttuuriin.

Maahanmuuttajataustaisten lasten esiopetus järjestetään kaikille lapsille tarkoitetuissa esiopetusryhmissä tai tuetuissa esiopetusryhmissä. Oppilashuollon palvelut sisältyvät esiopetukseen. Esiopetuksessa on erityisinä tavoitteina suunnitelmallinen suomen kielen opetus sekä lapsen oman äidinkielen tukeminen.

Kotouttaminen perusopetuksessa

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksessa on keskeistä oppilaan hyvinvointi, suomen kielen oppiminen, kodin ja koulun yhteistyö sekä tarvittaessa opiskeluvalmiuksien parantaminen niin, että oppilas menestyy mahdollisimman hyvin jatko-opinnoissa. Opetus suunnitellaan oppilaan kieli-, koulu- ja oppimistaustan pohjalta. Kielitaidottomat maahanmuuttajaoppilaat aloittavat koulunkäyntinsä valmistavan opetuksen ryhmissä. Tämän jälkeen oppilaat sijoittuvat pääsääntöisesti oman oppilasalueensa kouluihin, missä he saavat suomi toisena kielenä -opetusta ja tarvittaessa maahanmuuttajien tukiopetusta koko perusopetuksen ajan. Oppilaan oman äidinkielen opetusta Tampereella järjestetään noin 20 eri kielessä.

Perusopetukseen valmistava opetuksen kesto ja siihen liittyvä valtion rahoitus on laajentunut 1.8.2009 alkaen (PoL 9§). Tampereella on valmistava opetus kestänyt vuoden ilman valtion rahoitusta jo tätä aiemmin. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisessa on kiinteytetty perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuksen käytänteitä. Uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaan valmistavaan opetukseen voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilashuollolliset palvelut sisältyvät valmistavaan opetukseen. Valmistavan opetuksen jälkeen keskitetty nivelluokka palvelee niitä yläkoulun oppilaita, joiden kielellinen tuen tarve on suuri, mutta joilla on kuitenkin tuettuna mahdollisuus saada päättötodistus.

Maahanmuuttajaoppilas ei ole erityisoppilas kielitaitonsa, koulu- tai kulttuuritaustansa perusteella. Nämä seikat tulee kuitenkin ottaa huomioon kouluarjessa ja opetuksen sisältöjä suunniteltaessa mm. henkilökohtaisissa oppimissuunnitelmassa arvioinnissa ja koetehtävissä. Muilta osin maahanmuuttajaoppilaat osallistuvat perusopetuksen opetussuunnitelman mukaiseen työskentelyyn ja heitä koskevat samat käytännöt kuin muitakin oppilaita.

Vähemmistöuskontojen ja elämäkatsomustiedon opetusta järjestetään, jos vähintään kolme opetukseen oikeutettua asuu saman kunnan alueella.

Läksykerhojen tarkoituksena on tukea maahanmuuttajaoppilaiden koulunkäyntiä ja oppimista.

Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Maahanmuuttajalasten laaja-alaisten terveystarkastusten toteuttaminen vaatii kouluterveydenhuollolta sekä aikaresurssia että tieto-taitoresurssia. Henkilökohdallisen hyvinvointi- ja terveydenhoitosuunnitelman tekeminen kaikille maahanmuuttajaoppilaille on välttämätön. Toisaalta myös oppilaiden ja perheiden perehdyttäminen Suomen terveydenhuoltojärjestelmään ja kouluterveydenhuollon toimintaan on hidaskäyttöinen ja haasteellinen prosessi. Omalta osaltaan siitä kantaa vastuun myös neuvola- ja kouluterveydenhuolto.

Kaupungin nuorisopalvelut

Toimintojen lähtökohtana on nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen. Nykyisellään nuorisopalvelut tarjoaa maahanmuuttajille mahdollisuuden tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja osallistua tuetusti ja turvallisesti lapsille ja nuorille suunnattuihin vapaa-ajanpalveluihin.

Nuorten kotouttaminen sosiaalityön näkökulmasta

Nuorten kotouttamisessa on syytä muistaa, että todellinen kotoutuminen ei voi alkaa, ennen kuin elämän perusasiat ovat kunnossa. Keskeistä on koulutus ja sen sisäiset siirtymävaiheet esimerkiksi peruskoulusta toisen asteen oppilaitokseen, oppilaanohjaus ja ammatinvalinnan ohjaus eli "oman elämän uran" löytäminen.

Varsinkin lasten ja nuorten kohdalla nopea puuttuminen akuutteihin palvelutarpeisiin toimii ennaltaehkäisevästi ja kriiseiltä voidaan välttyä.

Erityistarpeet voivat liittyä monikulttuurisuuteen sinänsä: perheen ja nuoren yhteisön ja toimintaympäristöjen arvot voivat olla erilaisia. Nuoria ja heidän vanhempiaan tulee tukea ja opastaa normaalitoimintana ennen kuin kärjistyneitä arvoristiriitoja, ongelmia tai kaltoin kohtelua pääsee syntymään.

Kun nuorella ja hänen perheellään on traumaattisia kokemuksia esimerkiksi kidutuksen kohteeksi joutumisen johdosta, tulee heidät ohjata palveluihin, mm. mielenterveyskeskuksen maahanmuuttajien kuntoutustyöryhmään, psykiatriseen hoitoon, perheneuvolaan tai kolmannen sektorin palveluihin.

Lastensuojelulliset palvelut ääritilanteina eivät kuulu varsinaisesti kotouttamistyön piiriin, vaan osaksi normaalia lastensuojelutyötä.

3.2 Sivistyksen ja elämänlaadun edistäminen

Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen ydinprosessiin kuuluvat seuraavat palvelukokonaisuudet: kirjastopalvelut, museopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut sekä vapaan sivistystyön ja kuvataiteen perusopetuksen palvelut. Tavoitteena on, että Tampere tunnetaan moniarvoisena kulttuuri- ja liikuntakaupunkina, joka tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen, oppimiseen ja elämyksien kokemiseen kaikille tamperelaisille ja Tampereella vierailville.

Monikulttuuristen sivistys- ja elämänlaatupalvelujen kehittämistarve kasvaa sekä yleisen kansainvälistymisen että Tampereen seudulla asteittain kasvavan maahanmuuttajaväestön takia. Myös muualta Suomesta Tampereelle tulevien kulttuuriset lähtökohdat tulee huomioida nykyistä paremmin. Kulttuurisen monimuotoisuuden huomioiminen vaikuttaa kaikkiin ydinprosessin palvelukokonaisuuksiin. Yksi ydinprosessin keskeisistä haasteista onkin palvelujen kehittäminen vastaamaan kulttuurien ja kuntalaisten kulttuuritaustojen moninaisuutta.

Sivistys- ja elämänlaatupalveluilla on Tampereella laaja infrastruktuuri, joka mahdollistaa asukkaille erilaisia kohtaamispaikkoja ja tilaisuuksia elämyksiin ja itsensä kehittämiseen joko omaehtoisesti tai ohjatusti. Haasteena on kehittää palveluja siten, että ne vastaavat paremmin kuntalaisten moninaiisiin tarpeisiin ja

entistä suurempi osa tamperelaisista saadaan aktiivisesti osallistumaan palveluihin. Erityisiä kohderyhmiä kaikissa palvelukokonaisuuksissa ovat lapset ja nuoret, ikäihmiset, vammaan tai muun syyn takia palvelujen ulkopuolelle helposti jäävät sekä kotoutuvat maahanmuuttajat.

Sivistyksen ja elämänlaadun edistämisen ydinprosessin kotouttava työ on osa kaikkiin maahanmuuttajataustaisiin kuntalaisiin kohdistettua palvelutarjontaa. Erityisesti aktiivisille tiedonhankkijoille suunnattu tiedotus, erilainen neuvonta ja opastustyö ovat tässä keskeisiä. Tavoitteena on myös, että samalla kun kotouttavana toimintana tutustutetaan tulokkaita suomalaiseen kulttuuriperintöön, tarjotaan mahdollisuuksia ja puitteita oman kielen ja kulttuurin uusintamiseen tukevilla maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa ja kehittämällä niiden toimintamahdollisuuksia. Maahanmuuttajajärjestöjä tuetaan sekä avustuksilla että tarjoamalla toiminnalle tiloja.

Myös suomalaisten kotouttaminen maahanmuuttajaväestöön on tärkeä osa tamperelaisen elämänlaadun kehittämisessä. Suvaitsevaisuustyö ja rasismien aktiivinen vastustaminen erilaisin kampanjoin yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on osa tätä kotouttavaa työtä. Kolmannen sektorin ja erityisesti maahanmuuttajien omien järjestöjen rooli elämän laadun edistämässä on tärkeä. Kolmannen sektorin rooli myös monikulttuurisessa urheilutoiminnassa on keskeinen.

Kaikkien palvelukokonaisuuksien vuosisuunnitelmiin ja palvelusopimuksiin sisältyy kotouttavaa toimintaa.

3.3 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen –tilaajaprosessi jakautuu osaprosesseihin ja palvelukokonaisuuksiin. Kysymys on sekä terveyden että sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisestä. Maahanmuuttajia ovat kuntaan vastaanotettavat kiintiöpakolaiset, paluumuuttajat, turvapaikanhaun kautta ja pakolaisen perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneet henkilöt, sekä itsenäisesti kuntaan muuttavat avioliittoon, opiskelemaan ja työhön tulevat henkilöt. Suurin osa näistä henkilöistä käyttää kunnan peruspalveluita.

Maahanmuuttajien tukipalvelut sisältyvät palvelutuotannossa terveyttä ja toimintakykyä edistäviin palveluihin. Terveyttä ja toimintakykyä turvaaviin palveluihin kuuluvat muiden muassa sosiaalityön palvelut (aikuissosiaalityö, toimeentulotuki jne.), joiden piirissä ovat myös maahanmuuttajat asioidessaan ulkomaalaistoisistossa, Sarviksen sosiaaliasemalla ja sosiaaliasemilla.

Tämän prosessin keskeisiä palveluja ovat maahanmuuttajien osalta pakolaisten tai paluumuuttajien sosiaalipalvelut, terveystalot ja erityispalvelut. Tavoitteena on erilaisten vajaakuntoisten, luku- ja kirjoitustaidottomien, vaikeasti kotoutettavien maahanmuuttaja-asiakkaiden terveyttä, toimintakykyä ja yleisesti ottaen kotoutumista tukevien kotouttamispakettien järjestäminen ja asiakkaiden ohjaaminen ja motivoiminen niiden omatoimiseen käyttöön. Tavoitteena on ehkäistä pitkäaikaisen riippuvuuden syntymistä ohjauspalveluihin.

Sosiaali- ja terveystaloiden perhetyössä työ kohdistuu pääasiassa alle kouluikäisten lasten perheisiin ja perheryhmissä alle 3-vuotiaiden perheisiin. Palve-

luita ja henkilökunnan tietotaitoa kohdata erilaisia maahanmuuttajaperheitä tulee kehittää ennaltaehkäisevän työn merkitystä korostaen.

Psykiatrian poliklinikalla toimii kuntoutustyöryhmä maahanmuuttajille. Se järjestää hoitoa ja hoidon arviointia maahan muuttaneille aikuisille.

Pakolaisten vastaanottopalvelut

Alkuvaiheen vastaanottopalveluihin sisältyy sosiaali- ja terveystalvet, kotoutumista tukevat neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä tulkkau- ja käännöspalvelut.

Palvelu on tarkoitettu Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan ELY-keskuksen välisen sopimuksen mukaisille pakolaisille, heidän perheenjäsenilleen, itsenäisesti kuntaan muuttaville pakolaistaustaisille asiakkaille sekä paluumuuttajille. Sopimuksen mukaan Tampereen kaupunki sitoutuu järjestämään alkuvaiheen vastaanottopalveluja vuosittain 70 pakolaiselle ja heidän perheenjäsenilleen.

Palvelun tavoitteena on asiakkaan elämisen puitteiden kuntoonsaaminen moniammatillisella tiimityöllä yhdessä asiakkaan ja yhteistyökumppaneiden kanssa, oikea-aikaisesti ja kohtuullisessa ajassa. Sosiaalityön palvelut sisältävät mm. asiakkaan perhe- ja elämäntilanteen sekä sosiaalisen tilanteen kartoitusta, palvelutarvearviointia ja koordinoitua. Lasten ja perheiden kanssa tehtävässä työssä pyritään aina painottamaan kriisien ennaltaehkäisyä. Tarvittaessa asiakkaat saavat myös lastensuojelupalveluja, joissa korostuu ennaltaehkäisevä työ. Toimeentulotukipalvelu on keskeinen asiakkaan saama palvelu. Asioimistulkkau- ja käännöspalvelut varmistavat palvelujen tarjonnan.

Pakolaisten kotouttamista edistävää laskennallista korvausta käytetään erityisesti pakolaisten kotoutumissuunnitelmien laadintaan ja palveluohjaukseen. Vastaanottovaiheen jälkeen normaalit kuntapalvelut, kuten asiointi terveyskeskuksessa, kustannetaan yleisillä budjettivaroilla.

Alaikäisten maahanmuuttajien perheryhmäkoti

Härmälän perheryhmäkoti toimii alaikäisten, ilman huoltajiaan Suomeen saapuneiden lasten asumisyksikkönä. Perheryhmäkodissa asuvat nuoret ovat saaneet oleskeluluvan ja kuntapaikan Tampereelta. Perheryhmäkoti tarjoaa iän mukaista hoitoa ja huolenpitoa lapsille siihen asti, kun he tulevat täysi-ikäisiksi tai heidän vanhempansa muuttavat perheenyhdistämisprosessin kautta Suomeen. Perheryhmäkoti yhdessä lapsen edustajan kanssa tukee lapsen koulunkäyntiä, toimeentuloa sekä kotoutumista Suomeen. Kaikilla perheryhmäkodin lapsilla on oikeus käydä koulua, osallistua ikänsä ja kykyjensä mukaiseen harrastustoimintaan, saada aikuisten tukea ja ohjausta arjen asioissa, osallistua yhteiskunnan, asuin ympäristön ja järjestöjen toimintaan, saada tarvitsemiaan tietoja ja taitoja voidakseen toimia aktiivisena jäsenenä, saada ohjausta itsenäiseen elämiseen sekä saada riittävät palvelut terveytensä ylläpitämiseksi ja kohentamiseksi.

3.4 Osaamisen ja elinkeinojen kehittäminen

Nykyisestä suhdannetilanteesta huolimatta lähitulevaisuudessa tulee maassamme olemaan työvoimapulaa useilla eri aloilla. Maahanmuuttajista muodostuu silloin merkittävä osa työllistä väestöä. Maahanmuuttajilla on merkittävä rooli myös

silloin, kun haetaan koulutettuja tai koulutettavia ihmisiä harvinaisemmille kieli-taitoa tai muita kansainvälisiä valmiuksia edellyttävälle aloille. Usein tällaisiin tehtäviin on vähän hakijoita, mutta tulevaisuudessa työvoimatarpeet voivat olla suuret. Halutessaan maahanmuuttajalla on oltava mahdollisuus myös erikoistuneeseen yrittäjyyskoulutukseen. Osana kotouttamistoimintaa voidaan pitää myös kaupungin kotouttavien harjoittelupaikkojen välitystä.

Toisen asteen koulutuksella (ammattillinen koulutus ja lukio-opetus) on kotouttamisessa merkittävä rooli. Ammatillisen koulutuksen erityinen tuki maahanmuuttajaopiskelijoille koulutuspolun eri vaiheissa tukee kotoutumista ja suomalaisille työmarkkinoille siirtymistä. Tällaista tukea ovat muun muassa nuorten maahanmuuttajien ohjaava koulutus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä monikulttuurinen koulutukseen valmentava ja ohjaava koulutus.

Toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden takaamiseksi maahanmuuttajien koulutus osana kotouttamista on järjestettävä opiskelija- ja tarvelähtöisesti. Ammatillista, suomalaisille työmarkkinoille tähtäävää toisen asteen koulutusta pitää saada myös niin, että se tukee samalla suomen kielen taidon kehittymistä. Toimintaa pitää kehittää yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa siten, että järjestelmä on joustava. Aiemmat opinnot ja mahdolliset osatutkinnot sekä työkokemus on huomioitava. Mahdollisuuksien mukaan opinnot suunnitellaan opiskelijan ja työpaikan kanssa yhdessä. Oppimisympäristöinä käytetään oppilaitosten ja työpaikkojen tiloja ja resursseja.

Nuorten maahanmuuttajien perusopetus tukee toisen asteen koulutukseen ja työmarkkinoille siirtymistä tarjoamalla urapoluille joustoa. Peruskoulututkinnon suorittaminen takaa myös oppivelvollisuusiän ylittäneille käytännön mahdollisuuksia ammatillisen perustutkintoon.

Maahanmuuttajien työharjoittelu

Työharjoittelun tavoitteena on tarjota maahanmuuttajataustaisille työnhakijoille työharjoittelupaikkoja kaupungin omassa tuotanto-organisaatiossa ja yksityisellä sektorilla. Toiminnan ensisijainen kohderyhmä on Tampereella asuvat kotoutta-viin toimenpiteisiin oikeutetut maahanmuuttajat. Toiminnan tavoitteena on edistää maahanmuuttajien työllistymistä ja kaksisuuntaista integraatiota sekä tarjota yrityksille ja kaupungin eri yksiköille mahdollisuus saada maahanmuuttajataustaisia harjoittelijoita.

Työperusteisen maahanmuuton edistäminen

TyöMaa – projekti toteutetaan vuosina 2008 – 2011. Projektin tavoitteena on parantaa työnantajien valmiuksia uuden maahanmuuttajataustaisen työvoiman rekrytointiin, kehittää kohderyhmälle suunnattavia asettautumis-, neuvonta- ja koulutuspalveluita sekä muokata työmarkkinoiden ilmapiiriä Tampereen seudulla kansainvälisempään ja moniarvoisempaan suuntaan.

3.5 Ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitäminen

Ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitämisen –prosessissa palvelut kohdennetaan 65 – vuotta täyttäneisiin.

Ikääntyvien maahanmuuttajien elämänpiiriin liittyvät kysymykset eivät ole tähän mennessä nousseet Tampereella erityisen näkyviksi, osin koska heidän kohdallaan kulttuurisesti perhe, suku ja yhteisö usein hoitaa vanhuksensa, osin koska vanhusten määrät Tampereen maahanmuuttajataustaisesta väestöstä ovat suhteellisen pienet.

Ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitämisen prosesseissa tarkastellaan maahanmuuttajavanhuksia koskevia kysymyksiä ja palveluita samoin teemoin kuin toisaalla sivistyksen ja elämänlaadun edistämisen ja terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämisen prosesseissa. Ikääntyvän henkilön palveluiden joitakin erityispiirteitä tulee painottaa erikseen joidenkin maahanmuuttajataustaisten vanhuksien kohdalla, esimerkiksi silloin kun jo hankittu suomen kielen taito dementoitumisen takia unohtuu.

Merkittävää on maahanmuuttajataustaisten ikäihmisten ja heidän perheittensä ohjaaminen käyttämään vanhusten palveluiden erilaisia toimintoja. Tällöin saattaa olla tarpeen myös kantaväestön vanhusten asenteiden ohjaaminen tulijoille myönteiseen suuntaan yhteisiä palveluita käytettäessä.

Oman äidinkielen opetuksen järjestämisen merkitys on Suomessa laajasti todettu, mutta sen järjestäminen on tähän asti ollut lähinnä kokeiluasteella erilaisten maahanmuuttajaprojektien toteuttamana. Kokemuksien ja myös kielitieteellisen tutkimuksen valossa oman äidinkielen lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen tulee myös vieraan kielen oppimista niin lapsien kuin aikuisten kohdalla.

3.6 Poikkihallinnollinen kotouttamistyö

Osa kotouttamistyöstä on poikkihallinnollista ja/tai koskee koko kaupunkia ja sen kaikkea palvelutoimintaa. Alla on esimerkkejä siitä, millaista työtä kotouttamisen edistämiseksi tehdään poikkihallinnollisesti tilaajaryhmässä.

I. **Hyvä kotouttava Tampere toimii kaupungin tehokkaiden kotouttamistoimien ja monikulttuurisuuden edistämiseksi.**

Kaupunki osallistuu Eurocities-yhteistyöhön maahanmuuttoasioissa ja on yhtenä eurooppalaisena kaupunkina allekirjoittamassa EUROCITIESin Integrating Cities –peruskirjaa (liite 3, Sitoumus kotouttaa maahanmuuttajia ja maahanmuuttajayhteisöjä Euroopan kaupungeissa).

Tampereen maahanmuuttajaneuvoston tehtäviin kuuluu eri kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen sekä osallistuminen aktiivisesti syrjinnän ja rasismien ehkäisyyn liittyvään työhön. Kaupunki järjestää maahanmuuttajaneuvoston kutsumana rasismien vastaisen seminaarin vuosittain. Neuvosto käy aktiivista dialogia myös esimerkiksi järjestämällä tiedotustilaisuuksia eduskuntavaalien merkeissä niin ehdokkaille kuin yleisöllekin.

II. **Hyvä kotouttava Tampere lisää kaikkien kansalaisten, myös maahanmuuttajien osaamista ja mahdollisuuksia, jotta he pystyvät tekemään tietoon perustuvia valintoja oman elämänsä järjestämiseksi koko kaupungin kannalta kehittävästi.**

Tampere toimii yhteistyökumppanina muiden kaupunkien ja ministeriöiden kanssa **Infopankkipalvelun** kehittämiseksi. Tampere on sitoutunut vastaamaan osaltaan omien paikallissivustojensa kehittämisestä ja ylläpidosta.

Maahanmuuttajien neuvontapisteeseen **omakielinen neuvonta** toteutetaan yhteistyönä ALMA- ja TyöMaa -hankkeen kanssa. Loppuvuodesta 2009 toteutetun kilpailutuksen jälkeen toimintaa jatketaan ostopalveluna. Neuvontakielinä ovat alkuvuodesta arabia, bulgaria, englantia, hindi, kiina, kurdi, pashto, persia, ranska, urdu, venäjä ja viro, kielitarjonta voi muuttua vuoden aikana kysynnän mukaan. ALMA-projekti kokeilee myös muita kieliä, esim. thain –kielistä neuvontaa.

III. **Hyvä kotouttava Tampere toimii asiakaslähtöisesti niin, että eri hallinnonalojen yhteistyö on sujuvaa.**

Maahanmuuttajatyötä tekevien kaupungin eri hallinnonalojen edustajien yhteistyöpalavereja jatketaan kuukausittain.

IV. **Hyvä kotouttava Tampere toimii aktiivisen kumppanuuden periaatteen mukaisesti.**

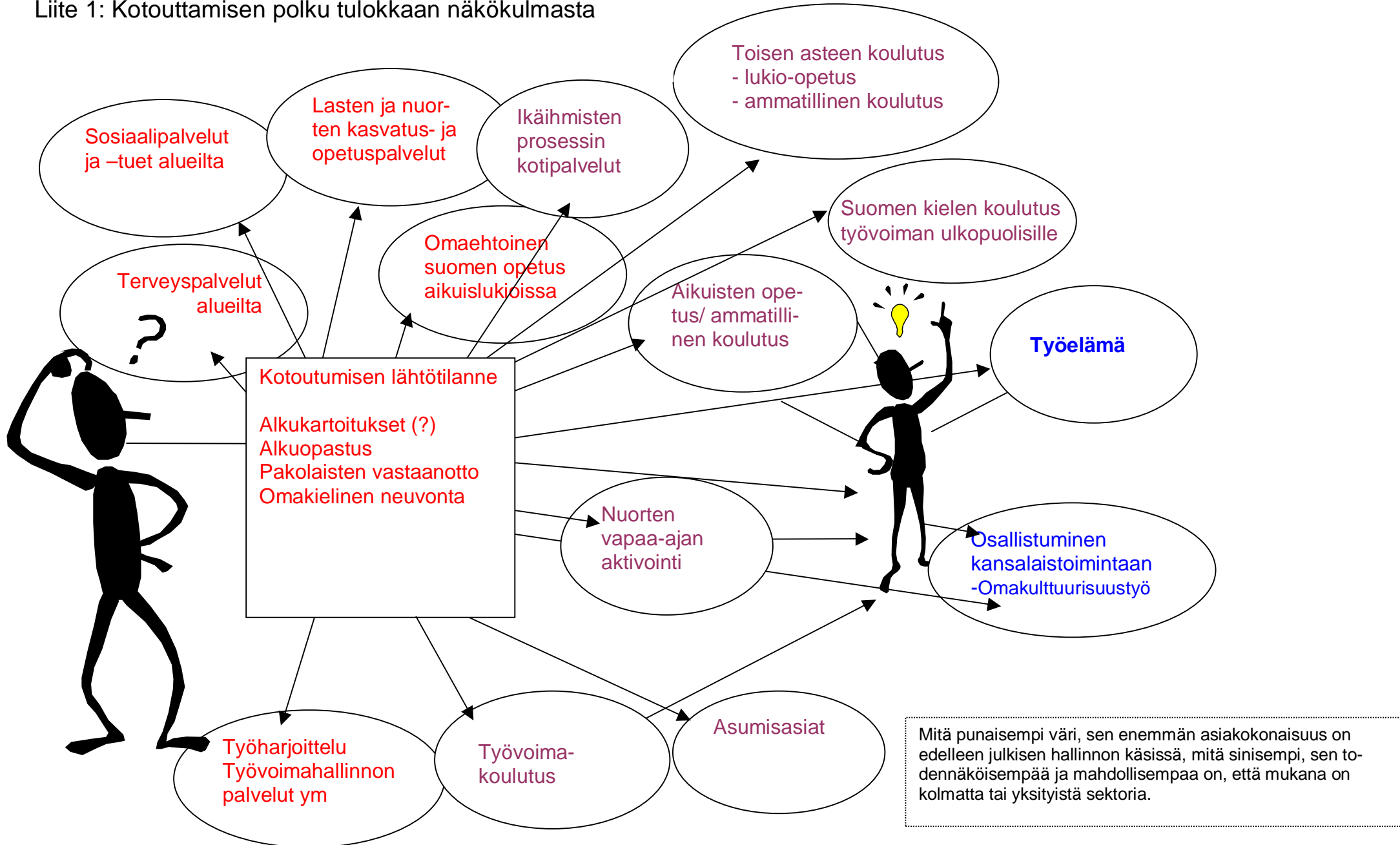
Yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa kehitetään edelleen. Pysyväisluontoisen avustuksen piirissä ovat mm. maahanmuuttajapoikia tukeva Kөлvi-toiminta ja toisaalta tyttöjen talo -toiminta, joka tavoittaa myös maahanmuuttajataustaisia nuoria toimintaansa.

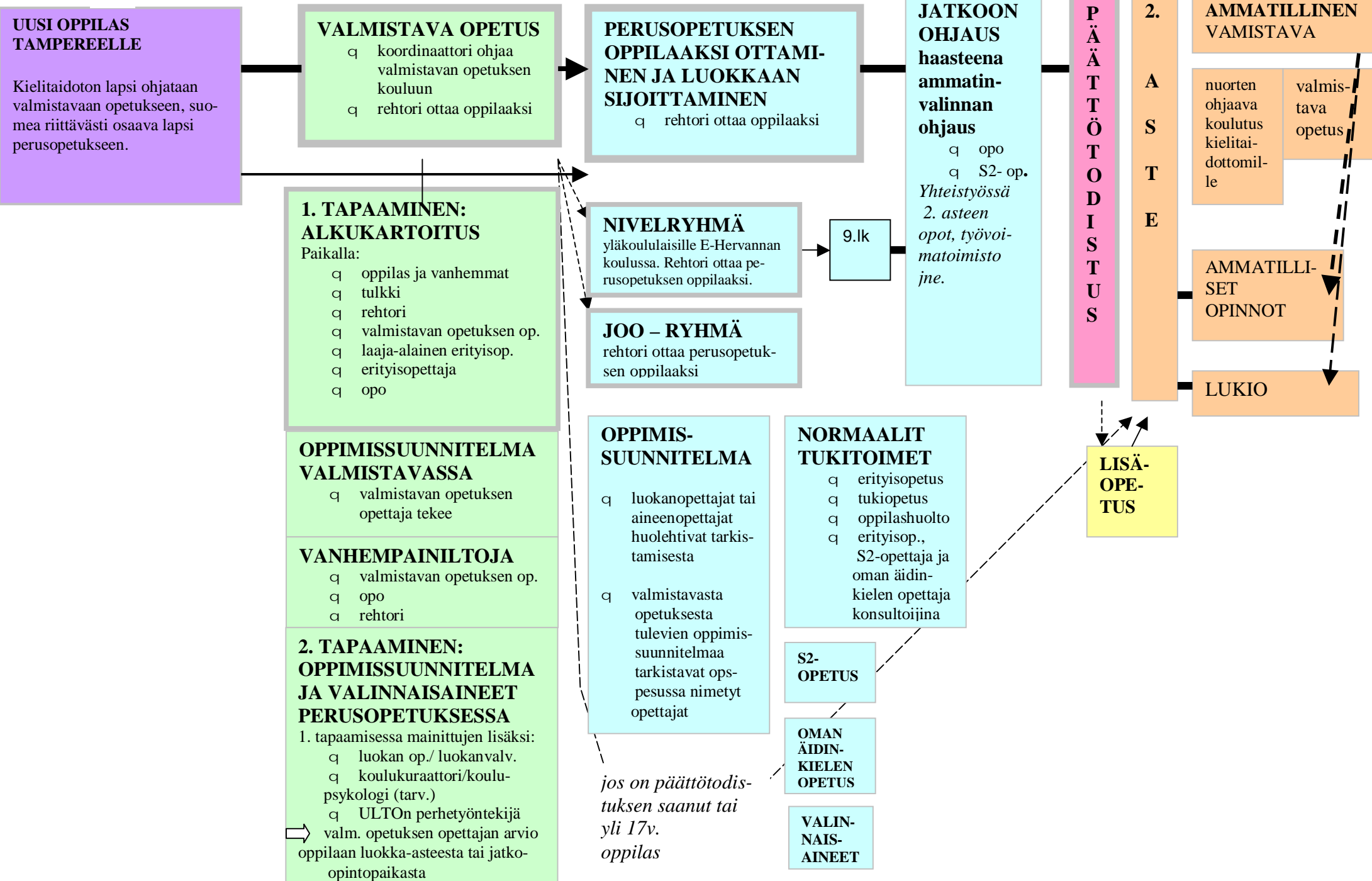
Tampere toimii aktiivisesti kuntayhteistyön lisäämiseksi maahanmuuttajasioissa Pirkanmaalla. Käynnissä olevista hankkeista ALMA on pirkanmaalaisissa kunnissa toimiva alueellisen maahanmuuton kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä heidän kanssaan toimivien työntekijöiden valmiuksia ja osaamista. Lisäksi hankkeella tehostetaan kuntien vastaanottovalmiuksia ja kotoutumiskäytäntöjä.

Alma-projekti saa valtaosan rahoituksestaan Euroopan sosiaalirahastolta. Hankkeessa omalla rahoitusosuudella mukana olevat kunnat ovat Hämeenkyrö, Juupajoki, Lempäälä, Pirkkala, Punkalaidun, Sastamala ja Tampere, joka toimii hallinnoijana. Myös Pirkanmaan liitto on mukana rahoittamassa hanketta.

Välittömänä kohderyhmänä hankkeessa ovat eri syistä kuntiin muuttavat työikäiset ulkomaalaiset perheineen (lähinnä humanitaarinen sekä työn perusteella ja perhesyistä tapahtuva muutto), joiden asuminen kunnassa on pysyvää tai pysyväisluonteista. Toisena kohderyhmänä ovat maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden parissa työskentelevät työntekijät kuntien, valtion ja 3. sektorin palveluisa sekä yleisesti kunnat.

Liite 1: Kotouttamisen polku tulokkaan näkökulmasta

Liite 3: EUROCITIESin Integrating Cities –peruskirja

Sitouksemme kotouttaa maahanmuuttajia ja maahanmuuttajayhteisöjä Euroopan kaupungeissa
Julkilausuma

Me allekirjoittaneet kaupunginjohtajat arvostamme myötävaikutusta, jonka maahanmuutto ja maahanmuuttajat ovat antaneet Euroopan kaupungeille. Viimeisten vuosikymmenten ja -satojen aikana maahanmuuttajat ovat saapuneet kaupunkeihin tuoden mukanaan uutta tietoa ja tuoreita ideoita, joiden myötä niin tieteet ja taiteet kuin kauppa ja talouskin ovat kehittyneet. Maahanmuuttajilla on avainasema sen elinvoiman ja monimuotoisuuden luomisessa, josta saamme nykyään nauttia kaupungeissamme.

Ilmiö jatkuu edelleen. Entistä avoimempi taloudellinen yhteistyö sekä konfliktien ja ilmastonmuutoksen kaltaiset maailmanlaajuiset haasteet lisäävät maahanmuuttoa Eurooppaan. Suurin osa maahanmuuttajista, jotka tulevat töihin, opiskelemaan, liittymään perheensä seuraan tai hakemaan turvapaikkaa edelleenkin asettautuvat kaupunkeihin. Jotkut viipyvät vain lyhyen aikaa, kun taas toiset päättävät asettua aloilleen ja tehdä kaupungista itselleen kodin.

Tiedämme, että maahanmuutto tuo mukanaan taloudellisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia etuja, mutta myös haasteita. Kun osa maahanmuuttajista menestyy, kuuluu osa heistä kaupunkiemme köyhimpiin ja kokee taloudellista ja terveydellistä eriarvoisuutta. Tämä eriarvoisuus ei ainoastaan hankaloita maahanmuuton tarjoamien mahdollisuuksien täyttämistä vaan se toimii myös kotoutumisen esteenä.

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joka rakentuu tulijoiden ja kantaväestön väliseen myönteiseen sitoumukseen. Prosessissa on mukana koko elämän kirjo: taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen, yhteiskunnallinen ja poliittinen, ja se saattaa jatkua hyvinkin kauan saapumisen jälkeen. Paikallisen kielen oppiminen ja puhuminen on ratkaisevan tärkeää, ja se onkin välttämätöntä, kun ollaan vuorovaikutuksessa kaupungin muiden asukkaiden kanssa. Suurimmat haasteet, jotka meidän on kyettävä kohtaamaan, ovat polarisaatio eli eriytyminen sekä vastakkainasettelu, joka syntyy tulokkaiden ja kantaväestön välille, mikäli kotouttamisprosessi epäonnistuu.

Koska kaupunginjohtajilla on takanaan pitkä historia uusien tulijoiden vastaanottamisessa ja kotouttamisessa Euroopan kaupunkeihin, meillä on myös keskeinen rooli kotouttamisen toteutuksessa sekä kansallisen että eurooppalaisen kotouttamispolitiikan muodostamisessa.

Meidän kotouttamisvisiossamme jokainen kaupunkilainen voi kehittää taitojaan, ja jokaisella on yhtäläinen mahdollisuus hyvään, ihmisarvoiseen elämään turvallisessa ympäristössä. Vaikka jotkut kaupungit ovat kehittäneet kotouttamisstrategiansa nimenomaan maahanmuuttajille, kukin kaupunki tarkastelee toimiaan myös laajemmassa monimuotoisuuden ja tasa-arvopolitiikan mittakaavassa. Tämä ei käsitä ainoastaan etnistä alkuperää ja uskontoa vaan myös sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, iän ja vammaisuuden.

Tähän Integrating Cities -julkilausumaan on kirjattu kaupunkiemme velvollisuudet ja vastualueet päättäjinä, palveluntarjoajina, työnantajina sekä tavarain ja palveluiden ostajina. Se valjastaa tarjoamaan yhtäläiset mahdollisuudet kaikille asukkaille, kotouttamaan maahanmuuttajia ja hyväksymään väestön monimuotoisuus, joka on kaupungeissamme arkipäivää.

Päättäjinä me

Kerromme aktiivisesti sitouksestamme tarjota yhtäläiset mahdollisuudet koko kaupungin väestölle. Edistämme yhtäläistä saatavuutta ja tasavertaisuutta kaikissa toimissamme.

Helpotamme maahanmuuttajayhteisöjen osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoprosesseihimme ja poistamme mahdolliset esteet osallistumisen tieltä.

Palveluntarjoajina me¹

Tuemme maahanmuuttajien yhdenvertaista mahdollisuutta käyttää palveluita, joihin he ovat oikeutettuja. Näitä ovat erityisesti kielenoppimiseen, asumiseen, työllisyyteen, terveyteen, sosiaalihuoltoon ja koulutukseen liittyvät palvelut.

Varmistamme, että palveluntuottajat ymmärtävät maahanmuuttajien tarpeet ja vastaavat niihin.

Työnantajina me

Ryhdyimme tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta kaupunkimme monimuotoisuus heijastuisi myös henkilöstön rakenteessa.

Varmistamme, että kaikki työntekijät, maahanmuuttajataustaiset mukaan lukien, kokevat tulevansa esimiestensä ja työtoveriensa oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti kohtelemiksi.

Autamme henkilöstöä ymmärtämään ja huomioimaan monimuotoisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät kysymykset työpaikalla.

Tavaroiden ja palveluiden ostajina me

Sovellamme yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden periaatteita hankinnoissa ja kilpailuttamisessa.

Edistämme yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden periaatteita toimeksisaajiemme keskuudessa.

Tuemme yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden periaatteita tavarantoimittajiemme keskuudessa.

Julkilausuman toteutus

Neljännessä Integrating Cities -konferenssissa Lontoossa me päättäjinä, palveluntuottajina, työnantajina sekä tavaroiden ja palveluiden ostajina sitoudumme tähän julkilausumaan ja sitoudumme edistämään niitä pyrkimyksiä, jotka olemme tässä julkilausumassa todenneet.

Tämän saavuttaaksemme me sitoudumme

kehittämään ja toteuttamaan toimintasuunnitelman tämän julkilausuman täytäntöön panemiseksi joko osana laajempaa yhdenvertaisuus- ja monimuotoisuusstrategiaa tai nimenomaan maahanmuuttajien kotouttamisen strategiaa, joka heijastaa kaupunkiemme institutionaalista tilannetta

seuraamaan kehitystä tässä julkilausumassa mainittujen pyrkimysten saavuttamiseksi käyttämällä yhteisiä indikaattoreita ja julkaisemalla EUROCITIESin kautta raportin lopputuloksista vuonna 2011

jatkamaan ponnisteluitamme paikallisten kotouttamispolitiikkojen parantamiseksi vertaisarviointien ja muiden yhteisten oppimis- ja tiedonvälityskeinojen avulla

osallistumaan yhdessä EUROCITIESin kanssa keskusteluun valtiojohtajien ja eurooppalaisten toimielinten kanssa siitä, kuinka kehittää kaupungeille tarjottavaa tukea.

Tukeaksemme täytäntöönpanoa pyydämme eurooppalaisia toimielimiä

- takaamaan, että Euroopan kilpailulainsäädäntö ei haittaa sosiaalisten kriteereiden soveltamista julkisissa hankinnoissa ja julkisten palvelujen tarjonnassa; tarjoamaan selkeät lainsäädännölliset puitteet ja käytännön ohjeet sosiaalisten kriteerien soveltamiseksi näillä alueilla;

---

¹ Tämän julkilausuman allekirjoittajilla on erilaisia palveluvollisuuksia julkisten palveluiden tuottajina. Mikäli allekirjoittajakaupunki on suora palveluntuottaja, se sitoutuu tämän julkilausuman suosituksiin. Mikäli allekirjoittajakaupunki ei ole suora palveluntuottaja, se sitoutuu suosittamaan tämän julkilausuman ehtoja palveluntuottajilleen.

- tukemaan ohjelmia, jotka lisäävät tietoisuutta ja parantavat palveluntuottajien kykyä vastata kaupunkien monimuotoisen väestön tarpeisiin
  - tarjoamaan tukea varojen ja käytännön informaation avulla syrjinnänvastaisen lainsäädännön ja monimuotoisuuspolitiikan soveltamiseksi;
- tukemaan oppimisprosesseja, jotka auttavat kaupunkeja saavuttamaan tämän julkilausuman tavoitteet ja seuraamaan siinä edistymistä.

Julkilausuman taustatietoja

Tämä julkilausuma uudistaa ja päivittää EUROCITIESin sitoumuksen maahanmuuttajien kotouttamisprosessiin ja hallitun maahanmuuton edistämiseen yhä monimuotoisemmissa kaupunkiyhteisöissämme.

Vuonna 2004 EUROCITIES esitti ensimmäisen yhteisten periaatteiden kokoelmansa yhtenäisempien ja integroidumpien kaupunkien puolesta julistuksessaan *Contribution to Good Governance concerning the integration of immigrants and reception of asylum seekers*. Vuonna 2006 käynnistyi *Integrating Cities* -prosessi, joka on EUROCITIESin ja Euroopan komission yhteinen hanke, joka edistää EU:n yhteisiä kotouttamisen perusperiaatteita paikallisella tasolla. *Integrating Cities* virallistettiin Euroopan komission ja EUROCITIESin yhteistyöprosessiksi ns. Milanon julistuksessa vuonna 2007. Julistus sisältää:

- *Integrating Cities* -konferenssisarjan, joka tuo yhteen eurooppalaisia kaupunkeja, Euroopan komission, valtiojohtajia ja kotouttamisasioiden parissa työskenteleviä kansalaisjärjestöjä. Ensimmäiset neljä konferenssia pidettiin Rotterdammassa, Milanossa, Berliinissä ja Lontoossa
- säännöllisen keskusteluyhteyden menettelytavoista kaupunkien edustajien ja Euroopan komission välillä
- yhteisiä kaupunkien välisiä kotouttamishallintoon liittyviä oppimisprojekteja.

Tämä asiakirja syntyi EUROCITIESin Migration & Integration -työryhmän sekä *Diversity and Equality in European Cities* -projektin työn tuloksena. Projekti on vertaisarviointiprojekti Amsterdamin, Berliinin, Leedsin, Lontoon ja Rooman välillä ja jota osaltaan rahoittaa Euroopan kolmansien maiden kansalaisten kotouttamisrahasto.

Tampere allekirjoitti julkilausuman *Integrating Cities*-konferenssin yhteydessä 22.2.2010